

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Предмет: Извештај Комисије за избор доцента за ужу научну област Бугаристика, предмет Бугарска књижевност.

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 1786/1 од 3.7.2023. године, а у складу са чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србије, изабрани смо у Комисију за припрему извештаја о кандидатима који су се јавили на конкурс за избор доцента за ужу научну област Бугаристика, предмет Бугарска књижевност (објављен у листу „Послови“ бр. 1051-1052 од 2.8.2023. године).

На основу увида у приложену документацију Комисија има част да Изборном већу Филолошког факултета поднесе следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс за избор доцента за ужу научну област Бугаристика, предмет Бугарска књижевност пријавио се један кандидат:

1. **др Олга Савеска**, асистент на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Кандидат **Олга Савеска**, доктор наука (филолошке науке), рођена је 24. октобра 1988. године у Београду. Похађала је Филолошку гимназију, смер Живи језици – енглески језик. Основне академске студије завршила је 2011. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду на студијском програму Бугарски језик и књижевност, са просечном оценом 9,22. На магистарским студијама „Књижевност, филм и визуелна култура“ на Факултету за словенске филологије Универзитета у Софији „Свети Климент Охридски“ одбранила је тезу „Тишина и одсуство дијалога у савременом ауторском филму“ (на бугарском језику) са одличном оценом, чиме је стекла стручно звање магистар бугарске

филологије – књижевност, филм и визуелна култура, 2012. године. Диплома је у Србији призната са стручним називом Мастер филолог, Бугарски језик и књижевност. Докторске академске студије (модул Књижевност) завршила је 29.5.2023. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду под менторством проф. др Корнелије Ичин. Кандидаткиња је одбранила тезу под насловом „Јамболски круг у контексту европске авангарде“ пред комисијом у саставу: др Ирина Суботић, професор емеритус, др Гојко Тешић, редовни професор и др Предраг Петровић, редовни професор.

Др Олга Савеска је од 2013. године запослена на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима на Филолошком факултету Универзитета у Београду као лектор, а од 2019. године као асистент за бугарски језик и књижевност. Др Олга Савеска предано испуњава своје наставне обавезе на главним и изборним предметима на Групи за бугарски језик, књижевност и културу и настоји да студентима приближи бугарски језик и бугарску књижевну, уметничку и културно-историјску традицију. О томе сведочи висока оцена педагошког рада др Олге Савеске у студентским анкетама, која у просеку износи 4,75. Кандидаткиња се такође бави популаризацијом науке и студија Бугарског језика, књижевности и културе на Филолошком факултету, о чему сведоче њена учешћа у манифестацији „Март – месец српског језика“, у емисији о лажним пријатељима у српском и бугарском језику на Радију Београд, на међууниверзитетском семинару Универзитета у Београду и Новог бугарског универзитета и др.

Др Олга Савеска је учествовала у међународним културно-уметничким и филолошким пројектима као што су сарадња са Универзитетом у Софији „Свети Климент Охридски“ на Педесетом летњем семинару за бугарски језик и културу, где је радила као сарадник, организатор и преводилац. Кандидаткиња је учествовала и у пројекту „Докторандски филолошки центар – Подршка развоју докторанада, постдокторанада, специјализанта и младих научника“ на Филолошком факултету Југозападног универзитета „Неофит Рилски“ у Бугарској. Објавила је више научних радова из области бугарске књижевности и уметности, које је представила на националним и међународним конференцијама у земљи и иностранству.

Током основних, мастер и докторских студија др Олга Савеска се истакла својом способношћу за тумачење књижевних текстова и визуелних уметности

(филм, екранизација, ликовна опрема књига и часописа), даром за интермедијално проучавање књижевности, знањем из области кинематографије. Олга Савеска се посвећено бави истраживањем бугарске књижевности и уметности, штампајући студије и чланке у научним часописима и зборницима у земљи и иностранству. До сада је учествовала у раду већег броја међународних научних конференција у Бугарској, Мађарској, Аустрији, Италији. Уз биографију и списак научних скупова на којима је учествовала, кандидаткиња је приложила и библиографију објављених научних радова.

СПИСАК НАУЧНИХ КОНФЕРЕНЦИЈА

1. Конференција: Шестнаесета национална конференција за студенти и докторанти „Светлият път на словото“, Универзитет у Пловдиву, 2014.
Назив излагања: „Кинематографичноста на романа ‚Тютюн‘ на Димитър Димов – анализ на визуалния прочит на романа“
2. Международен филологически форум: *Verba volant, scripta manent*, Факултет по славянски филологии, Софијски универзитет
Назив излагања: „Метафората за преодоляването на бащата във филмите на Емир Кустурица ‚Спомняш ли си, Доли Бел‘ и ‚Баща в командировка‘“, 2014.
3. Конференција Филолошког факултета Југозападнoг универзитета „Неофит Рилски“ у оквиру пројекта „Докторантски филологически център: Подкрепа за развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени“, 2015.
Назив излагања: „Фатих Акин – Мостът между Истока и Запада“
4. Конференција: 5th Conference for Young Slavists in Budapest, Eötvös Loránd University, Faculty of Humanities, Institute of Slavonic and Baltic Philology, 2015.
Назив излагања: „Увод у бугарску авангарду – Манифести Кирила Крстева“
5. Конференција: Втора международна конференција за студенти и докторанти, Бугарски културни институт „Дом Витгенщайн“ и Пловдивски универзитет, Беч, 2015.
Назив излагања: „Жорж Папазов – Портрет на безкомпромисния художник авангардист“

6. Конференција: Четвърта международна конференция за студенти и докторанти, Бугарски културни институт „Дом Витгенщайн“ и Пловдивски университет, Беч, 2017.
Назив излагања: „Същността на киното според Кирил Кръстев – ‚Опит за естетика на киното‘ в контекста на европейския филмов авангард“
7. Конференција: Пета международна конференция за студенти и докторанти, Бугарски културни институт „Дом Витгенщайн“ и Пловдивски университет, Беч, 2018.
Назив излагања: „Манифест на Дружеството за борба против поетите“
8. Конференција: „Conosci la Bulgaria“, Дани бугарског језика и културе, Болоњски университет, Форли, 2019.
Назив излагања: „Аспектите на авангардното в списание 'Кресчендо“

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Одбрањена докторска дисертација „Јамболски круг у контексту европске Авангарде“, **М70 – 6 бодова**
2. „Фатих Акин – Мостът между Истока и Запада“, Научния Еверест – мечта или реалност, ISBN 978-619-160-477-7, Авангард Прима, Софија, 2015, стр. 241–244, **М63 – 1 бод**
3. „Кинематографичноста на романа ‚Тютюн‘ на Димитър Димов – анализ на визуални прочит на романа“, Светлият път на словото, ISBN 978-954-8238-55-7, Контекст, Пловдив, 2015, 228–234, **М63 – 1 бод**
4. „Жорж Папазов – Портрет на безкомпромисния художник авангардист“, България в XXI век: между традицията и иновациите. Исторически линии и актуални проблеми, ISBN 978-619-7065-11-4, Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“, Софија, 2016, стр. 147–156, **М33 – 1 бод**
5. „Метафората за преодоляването на бащата във филмите на Емир Кустурица ‚Спомняш ли си, Доли Бел‘ и ‚Баща в командировка‘“, Филологически форум, <https://philol-forum.uni-sofia.bg/idealized-father-figure-in-emirkusturicas-first-two-films/>, Софија, 2016, **М33 – 1 бод**
6. „Увод у бугарску авангарду – Манифести Кирила Крстева“, 5th Conference for Young Slavists in Budapest, ISBN 978-963-284-767-2, Будимпешта, 2017, стр. 119–122, **М33 – 1 бод**

7. „Същността на киното според Кирил Кръстев – ,Опит за естетика на киното‘ в контекста на европейския филмов авангард“, Бългaрия в Европейския съюз: традиции и перспективи, ISBN 978-619-7065-21-3, Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“, Софија, 2018, **M33 - 1 бод**
8. „Манифест на Дружество за борба против поетите – последна – ,дадаистична замашка‘ на ямболските авангардисти“, *Език и литература*, ISSN: 0324-1270, Софија, 2019/1–2, стр. 144–151, **M23 – 4 бода**
9. „Зенитизам у Бугарској – Бугарска у Зениту. О бугарској авангарди и уметницима који су учествовали на Првој Зенитовој међународној изложби нове уметности“, Сто година часописа Зенит 1921–1926–2021, ISBN: 978-86-7095-275-1 (IKU), Београд, Галерија Рима, Институт за књижевност и уметност, 2021, стр. 367–385, **M14 – 5 бодова**
10. „Стихосбирката ,Истерични веери‘ и предговорът на Теодор Чакърмов, *Български език и литература*, ISSN: 0323–9519, Софија, 2021/4, стр. 392–403, **M23 – 4 бода**
11. „Списание ,Кресчендо‘: едно късче от пъзела на европейската авангардна култура“, *Български език и литература*, ISSN: 0323-9519, Софија, 2022/2, стр. 163–169, **M23 – 4 бода**
12. „Авангарда Јамболског круга и футуристички експеримент Ф. Т. Маринетија“, *Зборник Матице српске за славистику*, бр. 103, 2023, стр. 31-50, **M24 – 4 бода**

Библиографија др Олге Савеске (укупно 33 бода, док је неопходни број бодова за избор у звање доцента 16) говори нам да је кандидат прешао пут од младог до зрелог филолога: од скупова посвећених научном подмлатку до значајних међународним конференција; од студентских пројеката до озбиљних научних пројеката.

На основу објављених студија и реферата на научним скуповима на бугарском језику, видимо да су научна интересовања др Олге Савеске фокусирана на бугарску и европску књижевну и ликовну авангарду, на књижевни и филмски језик. Она бира неистражене теме и ауторе (Јамболски круг, часопис „Crescendo“, Кирил Крстев, Теодор Драганов, Теодор Чакрмов, Мирчо Качулев, Жорж Папазов), повезујући их с југословенским и европским уметничким простором 1920-их година. Да је реч о одличним студијама сведоче публикације

у признатим међународним научним часописима, као и у тематским зборницима који остављају неизбрисив траг у култури (попут зборника посвећеног стогодишњици часописа „Зенит“), чиме се мало који млад истраживач може похвалити.

У својим проучавањима авангарде др Олга Савеска посветила је посебно место бугарској авангарди од експресионизма Геа Милева до футуризма, дадаизма и конструктивизма Јамболског круга. Бугарској авангарди је посветила и тему своје докторске дисертације „Јамболски круг у контексту европске авангарде“. Предмет истраживања докторске дисертације др Олге Савеске је репрезентативна авангардна група бугарских уметника, која је била неправедно заборављена у историји бугарске књижевности и уметности. Др Олга Савеска је предузела прво свеобухватно истраживање естетике Јамболског круга и представила је у контексту европске авангарде. Ово изузетно занимљиво штиво обилује бројним непознаницама и за најискусније znalце авангарде. Др Олга Савеска је открила да је авангардни пројекат Јамболског круга обухватао организовање авангардних акција, изложби, предавања, манифестација, перформанса; уређивање авангардног часописа „Crescendo“; објављивање ауторских манифеста који позивају на нову животну и уметничку праксу; објављивање песничке збирке „Хистеријне лепезе“ Теодора Драганова, са предговором-манифестом Теодора Чакрмова; оснивање Друштва за борбу против песника; учешће бугарских уметника на „Првој Зенитовој међународној изложби нове уметности“ и објављивање прве књиге о естетици филма у Бугарској.

Допринос рада др Олге Савеске јесте управо у откривању дела и делатности аутора Јамболског круга: по први пут су анализирани песничке збирке, манифести и ликовна дела јамболских песника и уметника, као и концепција и прилози у часописима „Лебед“ и „Crescendo“, „детективски“ су откривени путеви страних прилога које објављују ови часописи, представљени су и поједини посве непознати архивски материјали који осветљавају рад ове групе уметника. Један од кључних момената, који кандидаткиња истиче у свом истраживању, јесте чињеница да Јамболски круг први пут представља бугарску модерну уметност у европском контексту, захваљујући пре свега контактима са Љубомиром Мицићем и Ф. Т. Маринетијем. Др Олга Савеска закључује да је бугарска уметност тако изашла је из оквира националне поетике и постала компатибилна са авангардним тенденцијама у Европи. Др Олга Савеска истакла

је да су манифести Јамболског круга позивали на аутентичну уметничку праксу, која чини склад са психом и животом „новог“ човека. У дисертацији је посебну пажњу посветила идејама хуманизма, интернационализма и братства и јединства, које су кључне како за припаднике Јамболског круга тако и за авангарду уопште. Овим радом др Олга Савеска је показала да је заборављена бугарска авангарда Јамболског круга својом хуманистичком и интернационалистичком оријентацијом била суштински везана за главне токове авангарде као наднационалног покрета. Стога су сви перформанси, дадаистичке акције, изложбе, предавања и друге манифестације биле тек облик борбе против постојећег националног културног миљеа. Истраживање др Олге Савеске је показало да интернационализам Јамболског круга није подразумевао само укидање и излажење из оквира бугарске симболистичке традиције, нити угледање на иностране авангардне поетике, већ непосредно укључивање у све токове савремене уметности, жељу за међународном сарадњом и учествовањем у животу „данас“. У том смислу др Олга Савеска је показала да сами манифести Јамболског круга дугују различитим поетикама (футуризму, дадаизму, конструктивизму), што је било карактеристично за настанак касније источноевропске авангарде. Исто тако, она у својим анализама демонстрира заостајање у уметничком изразу онога што је прокламовано у манифестима. Др Олга Савеска је анализирала стваралаштво песника Јамболског круга Теодора Драганова, Теодора Чакрмова и Леа Коена те указала на утицај одређених књижевних, естетских, научних и филозофских идеја на концептуализацију збирке „Хистеријне лепезе“ (1923), која је једино издање часописа „Crescendo“. Због аргументовања идеја о новом човеку, новој уметности и животу „у данашњици“, др Олга Савеска истиче да је предговор који је Чакрмов написао за ову збирку попримио функцију манифеста. Она је показала да је уместо превазиђених симболистичких тема и мотива, јамболска поезија настојала да пројектује ментални склоп послератног човека у уметност и инсистирала је на гротесци, ужасу и екстремним психолошким стањима. Др Олга Савеска је закључила да се песничко стваралаштво Јамболског круга, за разлику од манифеста који су аргументовали неминовност и синтезу поетика дадаизма, футуризма и конструктивизма, задржавало претежно у оквирима експресионистичке књижевности. Дошла је до закључка да иако њихова поезија није посебно иновативна и експериментална у контексту европске авангарде, она

јесте била нова и субверзивна у бугарском контексту. Др Олга Савеска је у својој дисертацији открила да се песничка продукција Јамболског круга заснивала на прожимању прецизно разрађених филозофских, научних, уметничких и животних концепата и да представља побуну против симболистичке хиперпродукције у бугарској књижевности тога доба и борбу за ново разумевање књижевности и књижевног материјала. Она је показала да су песници Теодор Драганов и Теодор Чакрмов укинули дотадашње доминантне обрасце песничког стваралаштва (традиционалну синтаксу, риму, графички облик песме итд.), као и да су тематски иновирали бугарску књижевност. У својој дисертацији др Олга Савеска показала је и да су, под утицајем филозофских размишљања Фридриха Ничеа, јамболски песници дошли до концепта „интуитивног човека“ и „дионизијског“ човека-бога, за кога су живот и уметност нераскидив спој. Ауторка дисертације је истакла да су стваралаштво Едгара Алана Поа и Фројдова психоанализа послужили Јамболском кругу као полазиште за уметничко обликовање проблематичних психолошких стања путем експресионистичке пројекције. Отуда др Олга Савеска закључује да јамболска поезија инсистира, пре свега, на подсвесном, ирационалном и неухватљивом те да стога најчешће „истражује“ хипноидна стања: сан, халуцинације, визије и сл. Др Олга Савеска сматра да инсистирање на подсвесном и на логици снова у готово свакој од песама говори о својеврсном антиципирању надреализма, које је карактеристично и за јамболску ликовну уметност.

Радећи на проучавању уметника Јамболског круга др Олга Савеска је показала изузетну упућеност у европске токове авангарде, као и врсно умеће у коришћењу адекватних метода током анализе најразличитијих уметничких медија (поезије, ликовне уметности, кинематографије). То кандидаткињу свакако препоручује за даља научна истраживања експерименталне бугарске и шире – словенске књижевности и уметности.

На основу изложеног констатујемо да др Олга Савеска већ сада постиже веома запажене резултате, који нас уверавају у способност кандидаткиње за проучавање најдубљих нивоа бугарске књижевности и културе, као и у њен будући допринос бугаристици не само у домаћим већ и европским оквирима.

На основу горенаведеног, а према приложеној документацији, Комисија је закључила да кандидат др Олга Савеска у потпуности испуњава све стручне и педагошке услове предвиђене Законом и свесрдно предлаже Изборном већу Филолошког факултета да се **др Олга Савеска** изабере у звање и на радно место **доцента за ужу научну област Бугаристика, предмет Бугарска књижевност** на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

У Београду,

11. септембра 2023.

Комисија:

др Корнелија Ичин, редовни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

др Предраг Петровић, редовни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

др Гојко Тешић, редовни професор
Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду

др Ивана Давитков, доцент
Филолошког факултета Универзитета у Београду

Др Ирина Суботић, професор емеритус
Универзитета уметности у Новом Саду